

V slovansko Prago na X. zlet!

Samo osem mesecev nas še loči od X. vsesokolskega zleta, ki bo drugo leto v Pragi.

Jubilejni zlet v Pragi! Zlet Sokolov, zlet Slovanov! V času španskega zločina, japonske invazije, napadov na samostojnost Češkoslovaške, v času poizkusa vsiljevanja vatikanske ustave katolikom slovanskih držav, v času smrtne borbe stare rimske kulture z novo prerajajočo se močjo mladega slovanstva — zlet sokolstva v Prago. Sokolstvo slovanskih narodov naj na čelu z narodom Husa, Tyrša in Masaryka pokaže svojo pripravljenost in veličino. Zato je to tudi naš zlet, zlet jugoslovanskega sokolstva. Vencu zmag, nanizanih v letih 1882, 1891, 1895, 1901, 1907, 1912, 1920, 1926 in 1932, se bo pridružil kot krona X. zlet leta 1938. Ali se zavedamo, kaj mora pokazati združeno sokolstvo, ali slutimo, kaj bo zlet za vse slovanske sokolske zveze, njih narode in države? Zmagoslavje čiste sokolske zavesti, smotrnega dela, strogega reda, železne discipline in nezlomljive odpornosti vsakega posameznika in naroda v celoti. Preizkušnja sposobnosti za lastno svobodno narodno in državno življenje, vse to brez ukaza, po sili lastne življenjske moči, hotenja in ljubezni do lastnega življenja in iz ljubezni do naroda.

To bo X. zlet vsem, to bodi posebno nam! Vsi na zlet, vsi na delo za zlet!

Vera, narodnost, sokolstvo

V času nasilja, prevar in zmot je naš pogled čist in jasen, uprt v bodočnost.

Verujemo v resnico.

Verujemo, da nihče ne more izpremeniti resnice v laž, ne laži v resnico.

Verujemo, da bo resnica vselej porazila laž.

Verujemo, da ne bo vernik v resnico nikdar prevaran.

Verujemo, da je resnica edina pravilna vodnica človekovih dejanj.

Verujemo, da dobro rodi dobro, da zlo rodi zlo.

Verujemo, da bo dobro vsekdar zmagalo nad zlom.

Verujemo, da zlo ne more nadomestiti dobrega.

Verujemo, da dobro vzbuja ljubezen, zlo sovraštvo.

Verujemo, da dobro posvečuje, zlo uničuje.

Vera v resnico in dobro ni vera v preteklost in sedanost, temveč v bodočnost, vera, da bosta jutri in vsekdar v človeštvu odločala edino resnica in dobro. Vera v resnico in dobro zahteva poznanje resnice in dobrega — zahteva spoznanje. Ne more imeti vere v resnico in dobro, kdor ju ni spoznal. Vera njegova je prazna. Vse resnično in veljavno je stvar spoznanja, vse bodoče je stvar verovanja. Čemu verovanje tam, kjer je mogoče spoznanje? Poznavanje sveta, naravnega in duševnega, je

pogoj pravega, zavestnega, osebnega verovanja, vse drugo je stvar nevednosti in varanja. Samo vernik, ki se zaveda trdnosti svojega verovanja, je pravi subjekt zase in za vsakogar, nosilec svojega človeškega dostojanstva. Ljudstvo v občestvu pod zapovedovalnostjo in nasiljem je s poedincem vred brezoblična masa, objekt, suženj ukazujočih.

Vera v resnico in dobro je vera stvarnosti, kreposti in svobode, vera upanja in ljubezni, vera, ki človeka dviga iz odvisnosti in suženjstva, notranjega in vnanjega, vera, ki ga osamosvaja, krepi, vera samoodločevanja in odgovornosti, brez oblasti in konkordatov. Vsakdo brez izjeme je po naravni odredbi član te vere, vere vesoljnega človeštva. Nihče se ji neče in ne more odreči, vsak hoče in mora le z njo živeti, se z njo osvoboditi. Nikdar nam vera ne ugasne, in kadar sta stiska in ponižanje najhujša, je vera v resnico in dobro najmočnejša. Izpolnjuje nam upe in hrepenenja, rešuje, izravnava, varuje nas zmote in grešnosti, očiščuje, sproščuje duha, da more ustvarjati velika in plemenita dela, da se veseli v zanosnem poletu, in nas naredi vredne življenja. Ne moremo postati pesimisti, obupanci, črnogledi godrnjači ali zlobni zahrbtniži, podli nasledovalci ter ovaduhi in izdajalci. Vera v resnico in dobro izpodbada k pogumu in svobodni nagibnosti, zbira sile v človeku v krepko prodirajočo voljo in hotenje.

Vera v resnico in dobro pomeni spojitev (sintezo) človekovega spoznanja sveta in življenja ter njegovega ravnanja v svetu in življenju. Od spoznanja k verovanju, nasprotne poti ni.

Kaj torej pomeni zapovedati in prepovedati resnico, zapovedati in prepovedati dobro? Pomeni spačiti bistvo vere in jo podrediti svoji volji, samovolji, oblasti, nasilju, vladanju, pomeni izzvati najbolj kričeče nasprotje proti resnici in moralji sami.

Čemu verniku in za vernika vladanje, oblast in nasilje? Saj je vera samoživa, rojena s človekom, njena moč je iz nje same, neizčrpna in neuničljiva. Katoliška akcija je uvedla diktaturo škofov, nihče ne sme nič storiti brez škofa, škof nič brez Vatikana. Čemu je duhovnik minister, duhovnik predstojnik policije in orožništva, duhovnik cenzor, duhovnik diplomat, duhovnik tiskarnar, duhovnik knjigarnar, duhovnik časnikar, duhovnik trgovec, duhovnik bankir, duhovnik zadrugar, redovnik mlekar, mesar in klobasar, duhovnik v zavarovalnici na tujo smrt, duhovnik politični vodja čez drn in strn s prevaranim ljudstvom? Čemu slišimo in čitamo toliko hujskanja, natolcevanja, zaničevanja, škodoželjnih naklepov, sramotjenja, laži in prevar, čemu toliko groženj in zasledovanj? Ali ni dovolj očitno, da se je morala umakniti vera v resnico in dobro vladanju, pohlepu in diktatu, vera, ki nam je vrojena in sveta. Že pod Konstantinom (v 4. stol. po Kr.) se je v Rimu verski sistem izpremenil v političnega. Ne čudimo se, da imajo v Rimu toliko skrbi z vero.

Pred letom dni smo že povedali svoje mnenje, ki se je izkazalo za pravilno. Ne gre za versko življenje, za čista krščanska moralna načela, za notranjo čistost in plemenitost človeka. Vse versko delovanje cerkve je zavarovano v državnih zakonih in se neovirano izvršuje, ne da bi se kjerkoli in od kogarkoli pojavil odpor proti njenemu delovanju. Gre edino in samo za posvetne, dalekosežne, narodu nevarne politične gospodarske smotre. Pod nedolžnimi naslovi (Krščanska šola, Katoliška akcija itd.) se polni ekrazitna bomba, ki naj po želji tujcev spet razcepi narod v sovražne tabore.

In zagledala sta v «gromu in ognju» beli dan konkordat in «slovenski fant». Slovenski fant prvič po tisoč letih za stražo Vatikana. Ne bilo bi pre-

vare, ko bi bil ohranil svoje pravo ime «katoliški mladenič». Pa tudi takrat nam ga je bilo žal, ko je nosil še to ime, in še mnogo bolj nam ga je žal dandanes. Z bolestjo jih gledamo v tuji službi, po materi so naši bratje. Nikdar nismo sovražili rodne krvi in je ne bomo ne danes in ne jutri. Toda izdajalcem naroda ne bo nikdar odpuščeno. Greh sam jih bo maščeval. To nam pravi vera.

Narod gre naprej svojo ravno narodnostno pot. Narodnosti ne more nič zadržati, še manj uničiti. Blagoslovi iz Vatikana ji ne koristijo, prekletstvo je ne moti. Njeno obzorje objema vse, njena toplota ogreva vsakogar, njena zemlja poganja bujno mlado in krepko rast. Ob njeni ljubezni, skrbnosti in materinstvu se vzgaja nov rod, samosvoj, samozavesten v strastnem hrepenenju po višjem in popolnejšem. Vera v resnico in dobro mu kaže pot v bodočnost. Poziva k samodisciplini in kliče k dejanjem v duhu bratstva. Tujec se v besu svoje nemoči ogrinja z narodnim plaščem in opremlja svoje stojnice z njegovim imenom. Toda tujčevo blago je tuje, nepristno, ponarejeno, umetno, goljufivo, strupeno. Narod pa, zaupajoč v svojo skupnost, v svojo moč, verujoč v resnico in dobro, se bo otrešel — neomajno verujemo — vseh tujcev in se očistil telesnega in duhovnega robstva. Prepovedal bo svojim sinovom, da bi služili tujcu in izdajali narod izkoriščevalcem, narodnost bo dala ljubezen svojim sinovom in hčeram — bratstvo — in jih družila v nerazdružljivo enoto in celoto s polno močjo in odločevanjem.

Povedali smo že tudi v našem listu, kaj nam je sokolstvo. Sokolstvo naj vzgaja človeka v človeka po načelih čiste, po spoznanju dognane in ne zapovedane resnice, po moralnih in etičnih načelih svobodne osebnosti, z delom in odgovornostjo. Sokolstvo naj gradi in utrjuje narodno skupnost v duhu bratstva, ohrani naj mu prirodno — duhovno smer, in utelesi njegove sile. Vzgojo pojmuje kot človekovo pot in napredovanje k boljšemu in popolnejšemu, sokolstvo kot ono vzgojno pot, ki se ravna po naravnih zakonih in moralnih neizpremenljivih načelih. Vera in narodnost sta rojena s človekom. Sokolstvo združuje v sebi elemente pravega, čistega verovanja in prave čiste narodnosti.

Dr. Fr. Derganc, Ljubljana:

Brat predsednik Osvoboditelj dr. Tomáš G. Masaryk

Predsednik Osvoboditelj češkoslovaške republike dr. Tomáš Garrigue Masaryk se je rodil dne 7. marca 1850 v Hodoninu na Moravskem slovaškim roditeljem iz najnižje socialne, proletarske plasti; oče je bil grajski kočijaž, mati grajska kuharica. Siromašni starši so ga dali učiti kovaštva. Še zdaj hranijo nakovalo, na katerem se je vadil v svoji spretnosti in umetnosti poznejši kovač češkoslovaške svobode. A deček je že v rani mladosti pokazal tak vedoželjen (metafizičen) nagon, tako bistroumnost in ljubezen do knjige, da so ga dobrotniki poslali na gimnazijo, ki jo je v 22. letu dovršil na Dunaju. Ondi je posečal tudi vseučilišče in postal s 26 leti doktor filozofije. Na visoki šoli ni več iskal podpor, ampak si je moško služil sam svoj kruh s poučevanjem. Tako je spremljal nekega gojenca v Lipsko, kjer se je ob čitanju filozofskih del seznanil z lepo in duhovito Američanko šarlotto Garrigue, svojo nevesto, s katero se je poročil leta 1878. in prevzel po ameriškem običaju tudi ženino ime. V sim-

bolični sintezi sta se strnili iskri dveh demokratičnih narodov, velike, ple-
menite Amerike in male, ponižane Češke. Vzorna žena mu je podarila v
zakonu dva sina in dve hčeri.

Leta 1879. je bil Masaryk imenovan za docenta na dunajskem vseučilišču
na podlagi razprave o samomoru. Leta 1882. je bil poklican za izrednega
profesorja filozofije v Prago. Ves prosti čas je posvečal literaturi in socio-
logiji, novinarstvu in politiki.* Leta 1885. je ustanovil «Atheneum»,
časopis za znanstveno kritiko, in ga urejeval do leta 1888. V njem je leta
1886. s prijateljem in vseučiliškim profesorjem slovanskih jezikov I. Ge-
bauerjem (1858—1907) razkrinkal Kraljedvorskii rokopiš kot
falzifikat muzejskega knjižničarja in jezikoslovca V. Hanke (1791—1861).
S svojio brezobzirno resnicoljubnostjo in poštenostjo si je nakopal toliko
nasprotnikov, da je napredoval šele po 16 letih, leta 1898., za rednega pro-
fesorja s stalno plačo. Od leta 1894. je urejeval etičnosocialno revijo «Naše
doba». Leta 1887. je sodeloval tudi pri reviji «Čas» in osnoval lastno poli-
tično stranko, ki se je združila leta 1890. z Mladočehi in ga poslala v avstrij-
ski parlament in v deželni zbor. Leta 1905. je preimenoval svojo realistično
stranko (Češka ljudska stranka) v «Češko napredno stranko». Leta 1907.
je bil spet izvoljen za državnega poslanca in je v parlamentu
ognjevit nastopil proti habsburški politiki in klerikalizmu. Širši svet se
je začel zanj zanimati, ko se je ob nekem ritualnem procesu javno potegnil
za Žida Leopolda Hülsnerja. Simpatije vsega sveta si je pa pridobil, ko je
v delegacijah javno osramotil avstrijsko diplomacijo in falzifikatorja
Friedjunga v zagrebškem, dunajskem in beograjskem protisrb-
škem, veleizdajniškem procesu (1908—1909), ter že takrat za-
slovel kot najiskrenejši prijatelj in zaščitnik Jugoslovanov.

A njegova prava politična ura je prišla šele leta 1914. v svetovni vojni,
ko je bil že 64 let star in ga je usoda nenadoma, dasi ni nikoli silil v
ospredje, poklicala za političnega voditelja češkoslovaškega naroda. Že dne
18. decembra 1914 se je umaknil v inozemstvo in v štirih letih prepotoval
kot odličen diplomat in državnik Italijo, Francijo, Anglijo, kjer je postal
profesor na londonski univerzi, Rusijo, Japonsko in Ameriko. Povsod je
zbiral in organiziral s požrtvovalnimi sotrudniki Sokole v legionarske čete
in armade, ki so se na vseh frontah junaško borile (Zborov), tako da je
leta 1917. njegov prijatelj in ameriški prezident W. Wilson sprejel med
zavezniške vojne smotre tudi osvoboditev Čehoslovakov ter s tem obsodil
na razpad mogočno avstrijsko cesarstvo. Tako je Masaryk v imenu zavez-
nikov dne 18. oktobra 1918 kot prvi predsednik oklical svobodo češkoslova-
ške republike. Poslej ga je hvaležni narod še trikrat izvolil za predsednika,
kar je ostal do dne 14. decembra 1935, ko se je zaradi starosti prostovoljno
odpovedal vladarstvu ter umrl za kapjo in pljučnico dne 14. septembra
1937 na gradu Lány.

* * *

Masaryk je bil od prve mladosti do zadnjega diha zvest pripadnik sokol-
stva, tiste vsenarodne in vseslovanske organizacije, ki ima duhovno in kul-

* Glavni Masarykovi spisi: Bistvo duše pri Platonu (1876), Samomor kot množni soc. pojav (1881), Humeovi principi morale, Blaž Pascal (1885), Humeova skepsa in verjetnostni račun, Uredništvo Ottovega konverz. leksikona (1884), Poskus konkretne logike (1886), Palackega ideja češkega naroda (1898), Filozofski in socio-
loški temelji marksizma (1899), Rusija in Evropa (1915), Svetovna revolucija (1925), Življenjepis: K. Čapek, Razgovor z Masarykom (1937), dalje: Nova Evropa, Problem malega naroda v evropski krizi, Češko vprašanje itd.

turno zediniti vse Slovane v Zvezo slovanskih držav. Bil je iskren sodelavec sokolskega ustanovitelja dr. Miroslava Tyrša in se je udeleževal zlasti v sokolski prosveti. Česar ni mogel Tyrš izvršiti kot filozof, to je izkušal Masaryk dopolniti in nadomestiti s trajno usmeritvijo slovanskega duha v smislu realizma: realno opazovati, realno misliti, realno delati! Vezalo ga je s Tyršem toplo čustvo hvaležnosti, ker mu je samo on omogočil življenjsko delo narodnega osvobojenja in ustanovitve češkoslovaške države. Tyrševe telovadnice so mu že v mirni dobi izurile in pripravile strogo disciplinirane in do smrti požrtvovalne Sokole, ki so se v svetovni vojni kot legionarji pod njegovim vrhovnim vodstvom z brezprimerno hrabrostjo borili za svobodo domovine in vsenarodnega, vseslovenskega sokolstva.

Dasi ni bil Masaryk član katoliške cerkve in je bil neizprosno nasprotnik klerikalizma (primer Wahrmond), je bil vendar religiozen in tolerantan znanstvenik. In samo zato je odklanjal vsako versko indiferentno filozofijo. O tem pričajo njegove lastne besede, kakor jih je narekoval pisatelju K. Čapku (Razgovor z Masarykom): «Sem in bil sem zato nasprotnik liberalizma v njegovi podobi po letu 1848.; je mi enostransko racionalističen in po verski strani preveč indiferenten, versko steril... Dandanes bi bili potrebni misionarji za izobražence, toda morali bi biti sami izobraženi in resnično religiozni... Branil sem vero od nekdaj, imel sem jo od otroških let, pustila me ni tudi takrat, ko so me razvpili za nevernika.»

Masarykova vernost je pristen utrinek iz čistega slovanskega duha, iz istega vročega, religioznega vreleca, iz katerega izvirajo vsi veliki slovanski duhovi (prvi evropski reformator Hus, Chelčický, Komenský, zadnji škof čeških bratov, poljski mesianisti, Solovjev, Dostojevskij, Tolstoj, Krek). Njegova stroga toleranca ni dovoljevala — popolnoma v skladu s sokolstvom! — nobenih verskih sporov, ker so mu bile konfesije in sekte enakopravni izrazi istega bogoiskateljstva. Nadprirodne in globokoumne verske spore naj rešujejo strokovnjaki-bogoslovci sami, poklicani za medsebojno borbo ali sodelovanje. Teološko neizobraženega in državnega ljudstva pa ne smejo zavajati v verske boje. Verske resnice ne dokazujeta nasilje in meč, marveč samo ljubezen in razum. Samo tako se razlaga tudi njegovo nasprotstvo proti praznemu liberalizmu. A pravično je razlikoval med vodstvom in maso liberalizma. Ostre besede je naperil samo proti voditeljem, proti liberalni inteligenci.

Videl je na eni strani, koliko hinavcev si natika krinko klerikalizma samo zato, da sebično in materialistično izkorišča verski in metafizični nagon lahkovernega, zaupljivega ljudstva. Na drugi strani je pa obžaloval, da odbija prav to odurno klerikalno hinavstvo vse iskreno čuteče liberalce, ki niso postali verni iz strahu in dresure, marveč so si sami priborili versko pojmovanje z lastnim znanstvenim premišljevanjem. Na verskem polju je obsojal Masaryk vsako politično špekulacijo. Zato bi bil gotovo odklonil tudi tistega pobožnega liberalca, ki se je hudoval nad svojimi indiferentnimi tovariši, češ, ako se izplača brezbožnim in hinavskim klerikalcem na debelo in neupravičeno izkoriščati metafizični nagon ljudstva, zakaj bi ne znali tega tudi mi, ki imamo za to vse narurne in božje pravice? Mi smo izobraženi in verni iz lastnega prepričanja in razuma zato, da bi bilo blagoslovljeno naše delo in naše družine, a ne zato, da bi s svojo pobožnostjo uganjali sebično in strankarsko politiko.

Tudi demokracijo je zasidral Masaryk v svetovnem središču metafizike: če so naši nesmrtni duhovi le utrinki iz istega praplamenta, smo si vsi po

duhu enaki, bratje in sestre, vsi smo samo deli istega in skupnega metafizičnega telesa. Praktična različenost je samo posledica zveze čistega duha z nečisto, pokvarjeno, degenerirano materijo telesa.

Masarykov metafizični nazor je prevzel tudi naš prvi podstarosta brat E. L. G a n g l in ga proglasil za srčiko sokolskega duha letos dne 6. septembra v Beogradu na kraljev rojstni dan v sijajnem, globoko in filozofsko zasnovanem govoru.

Sokoli hočemo v panteonu svoje duše na visoko mesto postaviti poleg Tyrša tudi veličastni lik Masaryka, filozofa in predsednika Osvoboditelja. Z enako hvaležnostjo ga bomo slavili in mu sledili z enako ljubeznijo in požrtvovalnostjo za sokolske ideale vsenarodnosti in vseslovanstva.

Zoran Polič, Ljubljana:

Naše delo v prihodnosti

(Misli k poročilu br. Branka Poliča na zboru župnih načelnikov.)

Poročilo z zgornjim naslovom na zboru župnih načelnikov v Kaštelu Sućurcu meseca julija letos je uvod k novemu delu v sokolstvu, k delu, ki mora z novo ljubeznijo povezati in pomnožiti naše vrste, ker je bliže človeku, objektu naših prizadevanj in stremljenj. Poročilo ni morda spoznanje novih sil, ki v dandanašnji dobi razdružabljajo in tako negativno učinkujejo tudi na našo organizacijo in ki jih je treba zatreti zaradi njih samih, temveč uradno priznanje dejstev, ki jih ne smemo več boječe zanikavati, ampak moramo na njih graditi zaradi človeka in družbe, katerima je namenjeno vse naše delo.

Človeku je posvečen ves naš trud. In če vidimo, da mora ta za skorjico kruha žrtvovati velik del svojega zdravja, ali ga bomo vabili v telovadnico, da mu tu izgubo nadomestimo (če je to sploh mogoče), ali bomo izkušali vplivati na razmere, ki terjajo takšno nepravično zameno?

Stojimo pred vprašanjem, kakšna sredstva uporabljamo za doseg našega smotra in ali se smejo dosedanjim sredstvom pridružiti še nova, ki so človeku bližja, ker neposredno vplivajo na njegov položaj v družbi in lahko tvorijo temelj, na katerem bi bilo delo s prvotnimi sredstvi uspešnejše, oziroma ali so ta na videz nova sredstva morda že v do sedaj splošno znanih in so bila samo zaradi zunanjih okoliščin izključena iz skupa idejnih usmerjevalcev.

V «Potih in ciljih» je označena in utemeljena kot glavno in neposredno sredstvo sokolske vzgoje telovadba po Tyrševem sestavu in po njegovi metodi. S tem, da je poudarjeno to glavno sredstvo, je že tudi rečeno, da se mu lahko pridružijo še druga, ki bodo sicer postranska, toda vsestranski vzgoji neogibno potrebna. In res pravijo «Pota in cilji», da se sokolska vzgoja lahko izpopolni «tudi z drugimi sredstvi, ki pa morajo biti v skladu s splošnimi sokolskimi načeli». Torej skoraj neomejeno pooblastilo, ki pa zahteva od vsakogar, ki ga uporablja, da dobro pozna sokolska načela in seveda tudi potrebe naroda, ki naj dajo neposredni povod za uporabo novih sredstev.

Priznati moramo, da ima poročevalec prav, ko trdi, da smo se doslej zavedali samo glavnega sredstva (razen mostarske župe, o kateri bomo še govorili — opomba pisca), nismo pa smatrali za potrebno, da bi pogledali resnično življenje in premišljevali, ali to tudi res zadostuje.

Prevzeli smo torej brez premišljanja dediščino naših vodnikov in če nam bo usoda mila, jo bomo nepotvorjeno zapustili našim potomcem, da bodo tudi oni sanjali o ciljih, ki sicer niso dosegljivi, toda lepi in utemeljeni v slavni preteklosti, ko je sokolska pest, prekaljena z glavnim sredstvom sokolske vzgoje, gradila temelje svobodi slovanskih narodov. In kakšen bo pri tem pogled v naše telovadnice?

Življenje ne vprašuje po sredstvih posameznih organizacij, temveč teče svojo pot. Če se mu ne približamo, lahko samo životarimo in zapiramo oči pred resnico, ki pa postaja vedno silnejša, dokler ne pregazi vsega, kar se ne ravna po njenih zakonih.

Podobni hočemo biti svetopisemskemu služabniku, ki je zakopal svoj denar, da ga je lahko ob času neizpremenjenega vrnil svojemu gospodarju, ne pa služabniku, ki je denar koristno naložil in vrnil gospodarju dvakratno vrednost.

Samo kar smo prejeli, hočemo spet zapustiti, nečemo pa pokazati našemu naraščaju pravega stanja, ki nujno zahteva izpremembo našega delovnega načrta. Navdušujemo ga s preteklostjo in pri tem pozabljamo, da je sam Tyrš dejal: «Nobena, niti najsiyajnejša preteklost, ampak samo zdrava in delovna sedanost jamči narodom bodočnost.» Iščimo torej rajši napake in pomanjkljivosti v našem delu in jih odpravljajmo, ko jih spoznamo! Le tako bomo stopali po poti pravega sokolskega poslanstva.

Ugotovitev, da nam preteklost ne sme biti merilo za upravičenost sokolskega dela, nas sili, da razglabljam o pojave, ki tvorijo danes ta dan skup življenjskih vprašanj, in da odgovorimo na vprašanje, postavljeno v začetku tega članka, ali so potrebna nova vzgojna sredstva ali samo oživiljenje starih, ki so doslej veljala le na papirju.

V omenjenem poročilu je ugotovljeno, da tvorijo jedro pojavov, ki dooločajo življenje posameznika in skupnosti in katerim se mora vse podrediti, socialni problemi in da reševanje teh socialnih problemov ne sme biti samo stvar delavcev, ampak mora postati vsenarodno. Tako nam je natanko prikazano okolje, v katerem mora sokolstvo dandanes širiti svoje ideje, in nam je tudi takoj jasno, da ne morejo zadostovati sredstva, ki so edina veljala prejšnje stoletje, ko je bilo v ospredju narodnostno vprašanje in so bili socialni problemi le drugoten pojav. Nujno bi torej bilo, da usmerimo svoje delo tako, da bo res služilo narodu in združilo v sokolstvu vse, katerim je problem naroda nad problemom poedinca.

Svoj smoter torej poznamo. Borbo za svobodo v 19. stoletju hočemo v 20. stoletju zamenjati z borbo za socialno pravico (iz poročila).

Napačno bi razumel, kdor bi dejal, da se odrekamo s tem prvotnemu stremljenju po telesni popolnosti in duhovni lepoti, ki je bila misel-vodilja našega ustanovitelja. Nasprotno, še večji poudarek ji dajemo, zakaj telesna slabost in duhovna zaostalost bi le ovirali nova stremljenja. Ugotavljamo samo, da moramo prvotnim prizadevanjem dodati še novo, ki naj v zunanjem svetu ustvari pogoje za uresničenje smotra: «Zdrav duh v zdravem telesu.» Potrebe telovadbe torej nikakor ne zanikavamo, zahtevamo pa izpopolnitev dela v telovadnicah po ugotovljenih smernicah in s sredstvi, ki najzanesljiveje vodijo do uspeha.

Odgovoriti moramo še na vprašanje sredstev.

Videli smo, da nam organizacija sama dovoljuje uvedbo novih sredstev, samo da niso v nasprotju z utrjenimi sokolskimi načeli. Kot edino sredstvo za doseg drugotnega smotra, t. j. socialne pravičnosti, navaja poročevalec telesni in duhovni prepoved človeka v duhu etičnih načel (podrobno navaja

tu načelo osebne svobode, enakopravnosti uživanja vseh duhovnih in materialnih dobrin in načelo, da je osebno delo brez izkoriščanja drugih edini izvor lastnine).

Ali je tu kako nasprotje s sokolskimi načeli? Sokolska vzgoja je demokratična z največjim poudarkom gesel prvih revolucionarjev: «Enakost, bratstvo» in npravstvena ter dovoljuje tako posamezniku razumsko presojo vzajemnega razmerja in še posebej razmerja do materialnih dobrin. Teoretično torej ne naletimo na nasprotja, ki bi ovirala nova stremjenja, nasprotno, ideja sama nas sili, da iz lastnega nagiba stopimo na pot reševanja novih problemov in ne čakamo zunanje sile, ki nas bo gotovo rajši zmlela, kakor pa napravila iz nas sposobno orodje za svoje namene.

Tyrš pravi: «Prva in splošna naša naloga je, da pred drugimi poklicanimi ohranjamo svoj narod pri tisti vsestranski čilosti, ki ne dovoljuje, da bi narodi izumrli, pri tisti trajni in čvrsti moči, pri tistem telesnem, duševnem in npravstvenem zdravju, ki ne dovoljuje, da bi se pokazalo kakršnokoli izprijenje in kakšen zastanek, kako nazadnjaštvo, ta najgrši, da, morilski zločin, storjen nad narodom.»

Nalogo moramo izvesti neglede na sredstva, ki so nam na razpolago. Če dosedanja ne bodo zadostovala, bomo uporabili nova, o katerih koristnosti smo prepričani in ki seveda ne smejo nasprotovati sokolskim načelom v najširšem smislu, torej zlasti socialni pravičnosti. Ali ni to najširše pooblastilo, ki ga more dati ustanovitelj svojim naslednikom? In ali ni to obenem zaupanje v pravilno in sposobno vodstvo? Nevredni bi se pokazali svojega učitelja, ko bi se ne ravnali po njegovih naukih.

Res je, da imamo težko nalogo, toda študij in poizkusi nam morajo pokazati pravo pot in postaviti sokolstvo na prvo stopnjo v borbi za socialno obnovo.

Kakor smo ugotovili v enem prejšnjih člankov (Sokol 1936, št. 5), bi morala imeti vsaka telovadnica svoj posebni delovni načrt, ki bi se v glavnih obrisih naslanjal na splošna, vsem telovadnicam skupna načela. Prav tako bi moralo biti tudi pri socialnem delovanju. To delovanje moramo deliti v dva dela, v notranji, t. j. vzgoja v duhu socialno-etičnih načel, in v zunanji del, t. j. konkretno reševanje socialnih problemov.

Pri prvem delu je potreben samo eden, enoten načrt, ker socialna pravičnost je samo ena, krojena za vse stanove in vse kraje enako. Tu je poklicana Zveza, da daje potrebna navodila, izdaja poljudno pisane knjige in sestavke o teh vprašanjih, vpliva na sokolski tisk, da neprestano obravnava ta vprašanja, in v okviru žup prireja tečaje za vodnike sokolske dece in naraščaja, v katerih bi pa ne smelo biti glavno predelava sestava in igranje različnih, samo za deco prirejenih iger, ampak bi morali priznani predavatelji obravnavati sodobna vprašanja in način njih podajanja naraščaju in deci. Socialna krivica je zrastle v nas samih in se je že tako udomačila, da marsikatero dejanje, ki nasprotuje zakonom pravice, vsaj trpimo in mu dajemo tako najvišjo sankcijo, če ga celo ne odobravamo.

Bolnik včasih težko ozdravi. Veliko lažje se zdrav človek obvaruje bolezni, posebno če pozna vsa obrambna sredstva. Zato posvetimo mladini nekoliko več časa, kakor ga zahteva sama telovadba, in ji prikažimo resnično sliko duhovne in telesne bede, ki nas je sicer zajela, ki nas pa navzlic temu ni onesposobila za boj. Samo nekaj mora doseči vsak vodnik: vzbuditi mora v mladini brezmejno ljubezen do Pravice in Resnice, in prvi del preporoda bo izvršen. Samo to, in družba ne bo več čutila socialnih trenj, temveč bo živela v bratskem sožitju, ki bo mogoče tudi brez strogih zapovedi socialne pravičnosti.

Težji je drugi del, ki zahteva od nas konkretno reševanje perečih sodobnih problemov. Preveč bi bilo, ko bi hoteli govoriti tu obširno o vseh mogočnostih, ki nam jih nudijo nastajajoče razmere, ugotoviti moramo samo, da delo ne bo v vseh krajih enako in bo potreben povsod poseben načrt glede na ondodne prilike. Razloček je pa tudi med društvi v istem kraju, saj so po četah večidel kmečki ljudje, katerih potrebe so popolnoma različne od potreb delavcev in uradnikov po družtvih.

Naj navedem samo nekoliko zahtev (zlasti iz poročila), ki veljajo v glavnem za vse kraje: sokolska borza dela, ki bi skrbelo za odpravo brezposelnosti med sokolskimi brati; vzdrževališča, v katerih bi dobivali hrano in prenočišče bratje, ki iščejo službo, posvetovalnice za dajanje pravnih in drugih nasvetov, kar bi zmanjševalo izdatke; sokolska zdravilišča za izboljšanje zdravstvenega stanja in organizacija vsakoletnih letovanj, sokolske zadruge, ki bi izključile nepotrebne posredovalce in dvignile zavest skupnosti; dajanje materialne podpore potrebnim; izdajanje poučnih spisov; uvedba kartoteke o socialnem stanju posameznikov itd. Ne moremo obširno razpravljati o stopnji koristnosti vseh teh naprav, ker poznamo za zdaj samo njih nujnost, ne pa njih resnične vrednosti, saj jih še nikdar nismo izkušali priklicati v življenje, razen skromnih poizkusov v združništvu.

Poglavje zase je mostarski problem, o katerem lahko konkretno razpravljamo, ki ga pa skoraj ne moremo uvrstiti med že omenjene načine reševanja sodobnih problemov. Medtem ko je po sokolskih statutih telesna vzgoja prvotna in socialna le drugotna, prehaja mostarska župa šele preko drugotne do telesno-vzgojnega dela in s tem v najširši meri izrablja pooblastilo o uporabi sredstev. S tem, da je zvezna uprava to delo potrdila, je prejela mostarska župa najvišje priznanje o pravilnosti svojega postopanja, s tem, da ji je dajala in ji še daje Zveza denarne podpore za razne poljedelske potrebščine (za nabavo semen, orodja itd.), pa tudi zagotovilo, da bo Zveza upoštevala nagibe, ki so vodili mostarsko župo pri njenem pohodu v vas. Pozdravljati moramo način dela v tej župi, dokler verujemo, da ni samo sebi namen in da le pripravlja temelje pravi sokolski zgradbi, da je torej samo sredstvo za dosego skupnega nam smotra. Kakor hitro bi pa morali podvomiti v to zaradi dejanj, ki so v tem okviru nepotrebna (n. pr. predlog zvezni skupščini, da se prizna četam značaj gospodarskih edinic), bi tudi ne mogli več verovati v sposobnost sokolstva, da more živeti v teh krajih tudi samo kot ideja, brez pospeševanja določene gospodarske panoge, ker bi se zaradi različnih krajevnih potreb ustvarjale krajevne združbe, ki bi lahko reševale brez globlje skupne ideje iste probleme. Delo, ki smo ga nakazali in ki obsega vse obširno področje socialne obnove, mora združiti vse Sokole, ki sicer lahko uporabljajo krajevnim prilikam primerna sredstva, ne smejo se pa izgubljati v razbremenjevanju državnih oblastev pri tistih poslih, ki sodijo edinole v javno upravo, in v službi sredstvu, s katerim hočemo v resnici doseči določen višji smoter.

Tu smo samo v velikih obrisih očrtali delo mostarske župe, podrobneje se bomo seznanili s tem problemom kasneje v posebnem članku.

Ob sklepu se moramo pridružiti izvajanjem poročevalca, ki pravi, da je nujna potreba, da se sokolsko delo popolnoma spoji z dejanskim življenjem, ki terja od nas veliko več kakor golo vaditeljevanje ter pripravljanje akademij in nastopov. Prenehajmo z zunanjim prikazovanjem navidezne sile in stopimo vase! Tu je široko, neobdelano polje. Preorjimo ga, posejmo seme novega duha, in setev bo obilna, ker bo namenjena narodu in njegovi veličini. Socialni problemi z vso krutostjo bijejo po družbi in ji groze z

razsulom. Bodimo prvi glasniki novega dela in prvi vodniki v novo življenje! Tako se bomo najboljše ravnali po zapovedih našega ustanovitelja Tyrša, ki je zahteval ob vsaki priliki neomejeno podreditev narodnim potrebam.

Jesenske črne obletnice

Usoda je na čuden način nagrmadila večino črnih dni zgodovine našega naroda prav na jesen. Skoraj vsak dan bi se morali spominjati obletnice tega ali onega dogodka, ki je zarezal globoko rano v naše narodno telo. Zato se pa v naših društvih kaj rad oglasi kdo, češ, ali naj bo komemoracija za komemoracijo? — in z otožno mislijo preletimo čez vse. S tem se pa pregrešimo zoper eno najvažnejših panog sokolskega dela, zoper narodno-obrambno, ki jo po društvih vse preveč zanemarjamo. Le pogledjmo suhoparna poročila teh naših odsekov! Kako malo mislimo dandanes na naše brate, ki so ostali zasužnjeni pa morda bolj narodno zavedni na vseh koncih naše državne meje. Pri tem niti ne pomislimo, koliko sokolskih društev je ondi cvetelo še pred nekaj leti, koliko sokolskih src ondi še vedno bije prav tako vneto kakor v naših telovadnicah. V spomin mi silí nastop ob naši meji, na katerega so se pritihotapili bratje in sestre čez mejo. Nihče ni spremljal nastopa s takim užitkom kakor prav oni.

Res je: nič ne moremo storiti za njih osvobojenje. Vsaj nič takega, kar bi njim neposredno koristilo. S tem pa še ni rečeno, da moramo nanje popolnoma pozabiti! Saj sklepajo naši politiki z njih tlačitelji celo prijateljske pogodbe. Sokoli vemo sicer, kakšno je to prijateljstvo. Vemo pa tudi, da se meje sokolstva ne končujejo ob državnih mejah, ampak da segajo veliko dalje, do zadnjih vasi, do zadnjih ljudi, ki po njih žilah teče slovan-ska kri. Tega bratje in sestre ne smemo nikdar pozabiti! Sokoli ne bomo priznali nobenega «prijateljstva», dokler v teh krajih ne bodo spet odprta vrata sokolskih telovadnic. Sokol se ni še nikdar pregrešil zoper svoj narod.

In kdo naj danes ta dan misli na naš zasužnjeni narod, če ne prav Sokoli? Res, samo misli — drugega za zdaj ni mogoče. Strnimo torej te črne dneve v celoto in jim posvetimo vsaj en dan naše jeseni! Ta dan naj bo posvečen narodno-obrambnemu delu našega sokolstva: v telovadnici, pri predavanjih in morda tudi pri točkah na akademiji. Moti se, kdor misli, da bo s tem našim bratom bore malo pomagano. Ker ne moremo dandanašnji napraviti več, napravimo vsaj toliko, kolikor nam je mogoče. To naj bo naš Vidov dan. So morda Srbi zastoj proslavljali Vidov dan? Čakali so stoletja in stoletja in niso obupali. Mar naj mi že po nekaj desetletjih vržemo puško v koruzo? Zgodovinski kamni počasi meljejo. Svoj smoter bomo dosegli samo tedaj, če ga bomo imeli neprestano pred očmi. Dolžnost Sokola je, da vedno budi optimizem.

Kateri dan naj izberemo? Ta naš Vidov dan naj bi določili prosvetni in strokovni odbori. Morda bi bil 12. november najbolj primeren.

Kronologično nam pa jesen nudi tele najpomembnejše črne dneve:

Dne **1. septembra 1928** je bila razpuščena napredna stranka «Edinost» in ustavljen dnevnik istega imena.

Dne **6. septembra 1930** so padli od strelav v hrbet v Bazovici štirje naši največji povojni mučeniki, štirje Sokoli: Ferdo Bidovec, Vekoslav Valenčič, Franjo Marušič in Zvonimir Miloš. Pri tem ne pozabimo, da je najmlajši, Bidovec, medtem ko se je poizkušal okreniti s prsi proti cevem pušk, zaklical kot zadnje besede: «Živela Jugoslavija!»

1. oktober 1925: Gentilijeva reforma, ki je prepovedala v slovenskih šolah rabo slovenskega jezika. 540 naših narodnih šol je bilo izbrisanih z zemlje!

10. oktober 1920: Koroški plebiscit, ki je naša najbolj skeleča rana že zato, ker nam je bila zadana po naši lastni krivdi.

Dne **25. oktobra 1928** je padel v Biljah do smrti izmučen zaradi bega pred neusmiljenimi zasledovalci narodni in sokolski delavec Drago Bajec.

Dne **12. novembra 1920** je bila podpisana rapalska pogodba. Naši sosodje, ki so v svetovni vojni izgubili 600.000 ljudi, so to izgubo nadomestili s 650.000 našimi dušami in nam iztrgali najlepše dele naše zemlje, naše Primorje.

Dne **28. novembra 1931** je umrl dr. Frančišek B. Sedej, knezoškof goriški, od bolesi, ker ga je odstavil Vatikan na pritisk fašistov in postavil na njegovo mesto kakor v zasmeh renegata Sirotića, ki se sramuje celo svojega slovanskega imena in se podpisuje Sirotti. Huje menda niso mogli raniti našega ljudstva. Glede Vatikana imamo mi itak svoje mnenje! Zgledi so nam ga vsilili.

Tudi Reko smo izgubili na jesen in tudi Gortan je bil na jesen ustreljen.

Navedel sem samo nekatere, glavne žalostne obletnice. Saj je že teh več ko dovolj. Ne pozabimo vsaj teh!

Štefir.

M. Kovačič, Maribor:

Pregled jugoslov. sokolske književnosti

(Nadaljevanje.)

Župa Mostar izdaja od januarja leta 1955. mesečno (razen julija in avgusta) svoj vestnik z imenom «Knjiga za sokolsko selo». List urejuje br. J. Krčun. Razen tega je izdajal, kolikor se da posneti po podatkih v «Jugoslovenskem sokolskem kalendarju», župni strokovni odbor «Tehnički vestnik», in sicer v letih 1952, in 1955.

Župa Niš izdaja od letošnjega leta svoj mesečni list «Sokolski život»: urednik mu je br. Hranislav Gvozdrenović, njega pa podpira štiričlanski uredniški odbor.

Župa Novi Sad vestnika ni izdajala, pač pa je na njenem ozemlju izhajal v letih 1926. in 1927. mesečnik «Sokolska misao» kot glasilo sokolskega društva v Somboru; urednik lista je bil br. dr. Stojan Jeremić. Jeseni leta 1952. je v isti župi br. Dimitrije D. Rašić začel polmesečno izdajati «Sokolski vestnik. List za sokolsko vaspitanje naraštaja i dece Kulskog okrožja». Leta 1954. je ta vestnik, ki se je v svojem II. letniku izpremenil v mesečnik, v okviru šolskega leta še izhajal. Ali ga je bilo mogoče vzdržati še preko II. letnika, pisec tega «Pregleda» ni mogel ugotoviti.

Župa Osijek je osnovala svoje glasilo «Bratstvo» v prvi polovici leta 1952. Početnik in prvi urednik mu je bil dolgoletni agilni župni prosvetar, zdaj že pokojni brat Aca Staneti. Za njegove bolezni in po njegovi smrti do konca leta 1955. je opravljal uredniške posle br. Ljudevit Čić. Od tedaj dalje so se uredniki vrstili takole: III. letnik — 1954 — br. Milan Vakanjac, IV. letnik — 1955 — br. dr. Ilija Mamuzić, V. letnik — 1956 — br. Dušan Živković, VI. letnik — 1957 — spet br. dr. Ilija Mamuzić. Na ozemlju osiješke župe je od novembra 1928 dalje izhajal štiri leta «Sokolski glas» kot glasilo sokolskega društva Đakovo. List je izhajal ob sobotah v majhni

časniški obliki na štirih straneh; bil je posvečen sokolskim ideološkim in socialno-kulturnim vprašanjem mesta Đakova in njegove neposredne okolice. Urejal ga je ves čas prosvetar društva Đakovo br. Adolf Rac.

V župi Petrovgrad je izhajal leta 1920. in od leta 1925. do 1927. pod uredništvom sedanjega zveznega, tedaj župnega prosvetarja br. Miloša Stanojevića «Vesnik Banatske Sokolske župe». Pozneje ni niti župa niti katero njenih društev izdajalo kakšno periodično sokolsko publikacijo vse do letos, ko je začel izhajati v Bački Topoli mesečno nov «Sokolski Vesnik».

Župa Rijeka — Sušak je v letih 1926.—1928. izdajala svoje glasilo «Branik» v časniški obliki. Urednik «Braniku» je bil br. Janko Ljuština.

Župa Skoplje je jela izdajati «Soko na Vardaru» kot zletni vestnik za svoj župni zlet leta 1933. in iznova za pokrajinski zlet, ki je bil meseca junija letos v Skoplju. Leta 1933. je list urejeval br. inž. Radul Radulović, letos pa župni prosvetno-propagandni odsek pod vodstvom župnega prosvetarja br. Mirka Jovanovića.

V V. letniku «Sokolskega Glasnika» (leta 1925., str. 197) je bilo objavljeno, da je pričela župa Split izdajati «Sokolski vjesnik», ki naj bi izhajal do župnega zleta tisto leto kot zletni vestnik, pozneje pa kot župni vestnik. Urednik tega «Sokolskega vjesnika» je bil br. dr. Mirko Buić. Zamisel je pa bila uresničena šele leta 1926. z revijo «Soko na Jadranu» kot glasilom splitske in šibeniško-zadarske župe, ki izhaja odtlej nepretrgano. S svojim VI. letnikom (1930) je postala revija tudi glasilo župe Rijeka-Sušak. Uredništvo je bilo od početka pa do novembra 1936 v rokah spretnega brata Stipeta Vrdoljaka. Z lansko decembrsko številko so uredniški posli prešli v roke brata Petra Mrklića, ki je v tej številki s sicer skromnimi, toda bratsko prisrčnimi besedami označil veliko, več ko desetletno zaslužno uredniško delovanje br. Vrdoljaka.

Župa Tuzla je izdala leta 1920. tri številke «Sokolskega Vesnika», ki jih je urejal br. Branko Stakić. Leta 1925. je začela iznova izdajati vestnik pod imenom «Vesnik Sok. župe Petar Veliki Oslobodilac». Urednik mu je bil br. Vojislav Bogićević. Izšli so štirje letniki od leta 1925. do 1928/1929. VI. letnik tega «Vesnika» izdaja od početka tega leta br. Mehmed Selimović.

Župa Užice je pričela izdajati svoj vestnik «Zlatoborski Soko» leta 1925.; urednik mu je bil br. Sava Ristanović. Izhajal je še leta 1926. in (po podatkih v «Juž. sok. kalendarju») tudi leta 1927.

Župa Varaždin se je lotila izdajanja «Sokolskega Vjesnika» z velikim ognjem leta 1932. in ga je vzdržala do leta 1934., ko je moral list zaradi gmotnih težav prenehati. Urejal ga je poseben uredniški zbor. Letos se je župa spet opogumila in meseca aprila 1937 je izšla 1. številka IV. letnika šapirografirana; ali ga bo mogla vzdržati, bo pokazala bodočnost.

Župa Zagreb je izdajala «Sokolski Vjesnik» šest let, in sicer od leta 1922. do 1927.; prvih pet letnikov je urejeval Ante Brozović, VI. letnik pa br. Dušan M. Bogunović in (od 1.—5. štev. tudi) dr. Fran Ilesić. Pod uredništvom br. dr. Franja Bučarja so izšli v letih 1919.—1921. trije po vsebini odlični letniki lista «Sokolski Vjesnik. Glasilo Zagrebačkog Sokola I.» oziroma «Sokolskog društva u Zagrebu». Ta odlični list se je žal naslednje leto pod uredništvom dr. Stjepana Krasnika izprevrgel in je začel zastopati nazore hrvatskega separatističnega sokolstva.

Razen navedenih sokolskih listov zaslužijo, da jih omenimo, tudi še štiri periodične publikacije, ki sicer niso izrazito sokolske, ki pa krepko podpirajo sokolska stremjenja, zlasti strokovno telesno-vzgojno delo. Najstarejša med njimi je v Zagrebu izhajajoča publikacija «Gimnastikon», po-

tem list «Gimnastika», ki ga izdaja od leta 1950, v Zagrebu br. Milan Jančević, dalje v Beogradu izhajajoča «Vežba» br. Franja Žica in list «Telesno vaspitanje», ki ga izdaja v Zagrebu br. Dušan M. Bogunović.

Vsej tej periodični književnosti se pridružujejo še razni zletni vestniki, ki so izhajali bolj ali manj slučajno za pripravo župnih ali večjih zletov, ki so pa po končanih zletih spet prenehali. Njih število ni majhno, zato je njih pregled zelo težak. Taka publikacija je bil n. pr. «Sletski Vesnik Sokolske župe Mostar» — šest števil — v letu 1925.; urednik Jovan Radulović. Isto leto je izhajal tudi «Sletski Vjesnik župe Rijeka». Za pokrajinski zlet leta 1934, v Zagrebu je zagrebška župa izdajala mesečnik «Sokolski slet. 1874 — Zagreb — 1934». Vsega je izšlo menda osem števil; urejeval jih je br. Hrvoje Macanović. V zvezi s pokrajinskim zletom v Subotici leta 1936, je izhajal list «Jugoslovenski život», ki ga je izdajalo sokolsko društvo v Subotici in ga je urejal br. Vasa Jović. Razen stvari, ki so bile namenjene propagandi zleta, je bilo v njem priobčenih tudi mnogo drugih člankov, ki imajo trajno idejno vrednost. Drugi zletni vestniki bodo morali priti v «dodatek» k temu «Pregledu», katerega potreba postaja njegovemu piscu od nadaljevanja do nadaljevanja očitnejša.

(Dalje prihodnjič.)

T. S.:

S čim odženem trudnost

Vemo, da vsako delo utruja, kar pomeni, da moč telesa ali njegovih delov čedalje bolj peša. Če z delom ne prenehamo, telo nazadnje onemore. Tako daleč telo vadbeseve ne moremo in ne smemo tirati, ker bi ne bila več koristna. Pri uspešni telovadbi pa mora biti napor vendarle tolikšen, da se dodobra utrudimo. Občutek trudnosti povzroče razne nerabne snovi, ki nastanejo pri delu in se kopičijo v mišičju ter telo zastrupljajo in mu zato manjšajo zmogljivost. Hujše ko je delo, več se nakopiči teh snovi, bolj smo trudni. Vedeti moramo pa še tole: Če dela le ena mišica ali manjša skupina mišic, se ta sicer naglo utruja, zlasti pri napornem delu, toda utrujenost se ne razleze po vsem telesu, ker je pač količina nerabnih snovi, ki se je nabrala v delujočem delu, proti gmoti vsega telesa primeroma majhna in se hitro odpravi. Večje ko so skupine zaposlenih mišic, več je «odpadkov», večja je trudnost. Razumljivo je tudi, da se večja trudnost s povečanjem celotne količine dela; ta pa se večja tem bolj, čim težje je enkratno delo in čim dalje traja. Nakopičene «trudnostne» snovi spravljaja iz telesa (skozi pljuča in ledvici) edinole kri. Kdaj si mišica ali mišičje spet opomore, je torej odvisno samo od tega, kako velik je obtok krvi, ki ga telo v tem primeru poveča s hitrejšim in obsežnejšim utripanjem srca.

Trudnost ni prijetna, zato radi podpremo telo v njegovem prizadevanju za «raztrudnjenje». S čim? Z gibanjem, z gnetenjem in z vodo. Vsakemu telovadcu je znano, da prežene bolečine od prevnete vadbe s tem, če drugi dan spet vadi. Dobro učinkujejo tu zlasti lažje vaje vseh panog, ki zaposle kar največ mišične gmote ter s tem izdatno požive delo srca (obtok krvi), ne da bi posamezno mišico iznova čez mero obremenjevale. Slabe volje si prišel z zbitim telesom v telovadnico; že po prvi četrti ure dela ti bolečine izginejo, da sam ne veš kdaj in kako, volja se ti zvedri; na koncu ure si ves drug. Seveda je treba spočetka precej odločnosti, da potrpiš z bolečim telesom, toda kratko trpljenje se stotero poplača. Nespametni so tisti, ki

jih od vadbe drugi dan «vse boli», pa ostanejo zato doma ali pri uri le gledajo in se skrbno ogibajo vsakršne odločnejše kretanje; ravnajo prav narobe, kakor bi morali. Že v mladih letih sem se navadil, da sem šel preganjat trudnost, ki sem si jo (in včasih kakšno!) nabral na dolgih pohodih ob nedeljah, v ponedeljek v telovadnico na orodje. Nikar da bi bil čutil do torka ali srede posledke nedeljske hoje, že drugi dan sem bil čil in veder.

Drugo, gnetenje, je tudi prikladno. Učinek sloni na istem: poživljenje krvnega obtoka. Za redno sredstvo mi pa zato ni všeč, ker je zgolj trpno, gneteni pri tem ni dejaven, gotovo še zdaleč ne tako kakor pri vadbi; zdi se mi mehkužno in nemožato, diši mi po «mondernih» kopališčih in zdravništvu; nikakor se ne sklada s podobo čilega, zdravega, močnega in možatega človeka, ki živi s silami in od sil, kar jih je v njem. Lahko si predočujem ameriškega zamorskega rekorderja, kako ga tlačijo in drgnejo na mizi, ne morem si pa misliti, da bi gnetli leva. Oni se peha za rekordom, njegov cilj je izven njega in so mu zato tudi zunanji pomočki dobri, ta pa samo živi, živi prav v svoji silnosti in zaradi nje, njegov cilj je prav to življenje samo. Levu podoben naj bi bil sokolski telovadec, ne zamorskemu športniku. Če bi bilo kdaj gnetenje res potrebno, dobiš zadostno navodilo v članku br. drja Minaša «Trljanje» («Soko» 1935, str. 106).

Tretjo smo našli vodo. Da je izdatno krepčilo, vemo iz vsakdanjega življenja. Kdaj bi se prebudili, če bi ne osvežili zjutraj zaspane glave s pljuski hladne vode? Toda nam gre za odpravo trudnosti, ne zgolj za osvežitev. Katera voda je pa primernejša: hladna ali topla? Topla. S hladno vodo ne dosežemo zelenega učinka. Žile lasnice, ki prepletajo kožo, se zaradi hitre ohladitve skrčijo in izrinejo kri v varno notranjost, kjer se ne more shladiti. V mrzli vodi postanemo zato blede, brezkrvno mišičje otrdi (krč). Če nismo predolgo v njej, se telo kmalu odzove s tem, da kri spet zavalovi na površino, koža pordi, mišičje postane polagoma spet voljno. Nagli preliv krvi v notranjost zelo obremeni tudi srce; od tod pogostna «tesnoba» okoli srca in v vratu, ko se polijemo z mrzlo vodo, od tod pa tudi primeri srčne kapi v vodi pri ljudeh, ki nimajo normalnega srca. Mrzla voda tudi zapre znojnice v koži, ne raztopi maščobe na njej in zato ne spere blata.

Drugače je s toplo vodo. Tudi ta deluje — drugo nas zdaj ne zanima — na žile lasnice na površini telesa, toda tako, da se razširijo. S tem prepuščajo izdatno količino krvi, ki hitreje odplavlja škodljive snovi. Iz izkustva vemo, da trudnost v kopeli, ki ima okoli 36° C topline, torej blizu toliko kakor naše telo, skoraj popolnoma mine, če se nismo seve zdelali v prav nenavadni meri. Po taki kopeli smo silno osveženi. V vodi ostanemo kakih 20 minut. Zmota je torej, če mislimo, da je zgolj mrzla voda v vsakem primeru koristna. Po večjih naporih je topla voda učinkovitejša kakor hladna. Seveda če nimamo tople vode, je mrzla mnogo boljše kakor nič.

Marsikomu, zlasti začetniku, bi bila telovadba prijetnejša, ko bi smotrno preganjal utrujenost in s tem neprijetne bolečine v mišičju. To vprašanje je pomemben del telovadčeve higiene vobče. Res je, da je treba za to včasih precej premagovanja, toda kratko trpljenje se vedno poplača z ugodnim občutjem in vedrostjo, ki sladki življenje. To je pa eden izmed smotrov sokolske telovadbe.

Pripravljaj se na X. usesokolski zlet v Pragi!

Red v telovadnici

Ni namen članka, da bi prikazal naše telovadnice brez reda ali brez urejenega vodstva. S tem bi delal krivico našim načelnikom, načelnicam, vodnikom in vodnicam oddelkov. Pač pa jih hočem v njih strémljenju, da vzgoje zavestno disciplinirano in požrtvovalno članstvo, s tem le podpreti in jih opozoriti, kje in kako naj prično s sokolsko vzgojo.

Prvo in najvažnejše vzgojno sredstvo je dobra disciplina v društvu. Kakor hitro zavlada v društvu nedisciplina, prične nazadovati, razpadati, izgubi privlačnost in svoj pomen. V vsakem društvu so po pravilih in s poslovniki določene dolžnosti in pravice ne samo vsakega člana, ampak tudi posameznih funkcionarjev. Z njimi sta določena red in način delovanja in po tem redu se mora ravnati vsak pripadnik društva. Kdor stopi v društvo, dobi vse pravice in ugodnosti, ki mu jih nudi društvo, a prevzame hkrati tudi dolžnosti do društva. Te dolžnosti pa niso samo v izpolnjevanju pravil in poslovnikov, ampak tudi v izpolnjevanju sokolskih dolžnosti, ki sicer niso napisane, ki jih pa zahteva smoter sokolskega stremljenja.

Ker je pa disciplina mogoča samo tam, kjer je red, morajo vladati v naših društvih: red, točnost, energija, zanesljivost, odkritosrčnost in resnicoljubnost. In kje je največ prilike, da si vse te lastnosti privzgojimo? V sokolski telovadnici. In kdo vodi in nadzoruje to vzgojo? Bratje vodniki in sestre vodnice, tu je naše torišče, za to delo smo odgovorni mi. Vcepimo si te lastnosti in prenesimo jih na vse telovadce in telovadke ter po njih v javnost. Naučimo se reda, točnosti in zanesljivosti v malenkostnih dejanjih, potem bomo redoljubni, točni in zanesljivi tudi v velikih.

Takih malenkostnih dejanj je v telovadnici vse polno. Na oko so morda brezpomembna, vendar pa zadostujejo, če se ne izvrše ali če se izvrše napačno, da ne dobiš občutka, da vlada v telovadnici pravi red.

Opozarjam zlasti na tole:

Telovadnica mora biti zmeraj čista, prezračena in dovolj razsvetljena, orodje urejeno po določenem načrtu.

Zahtevaj, da so vsi telovadci ob napovedanem času pripravljeni za nastop k vadbi. Za vsako zamudo, ki se pa ne sme ponavljati, zahtevaj opravičilo. V telovadnico se sme stopiti samo v telovadnih čevljih. Stremi za tem, da nastopajo telovadci v predpisani, vedno pa le v čisti obleki.

Vsaka vrsta mora imeti svojega stalnega vodnika in sme vaditi le na določenem orodju, ker je edinole tako mogoča smotrna vadba. Korakanje k orodju naj bo strumno, priprava orodja in blazin pa mora biti izvršena v hipu. Ne dovoli, da se posamezniki oddaljujejo od vrste brez potrebe in dovoljenja. Prav tako ne dovoli, da bi telovadci posedali in se obešali na druga orodja. Vaditelj mora pokazati snov tako, da pritegne nanjo zanimanje vse vrste. S tem, da vsi zasledujejo vaje vseh posameznikov v vrsti, se pospešuje napredek in preprečuje prevelik hrup v telovadnici. Oro je dano znamenje za menjavo orodja, naj le dotičnik, ki je takrat na orodju, dokonča vajo. Čas je zlato! Na enak način je treba tudi izvršiti povelje «Končati!» in pospraviti orodje na odrejeno mesto.

Vsak zbor mora biti izvršen v trenutku in brez besed.

Pri prostih vajah moraš imeti pozornost vsega oddelka. Zahtevaj popoln mir med izvajanjem, pa tudi v odmoru. Odmori naj bodo kratki, pri lažjih in kratkih vajah pa vobče niso potrebni.

Pri skupinskih vajah in igrah zahtevaj popolno zbranost telovadcev.

Ne dovoli telovadcu, da bi brez tehtnega vzroka odšel iz telovadnice, preden je telovadba končana. Navadi ga, da odloži svojo obleko vedno na isti prostor. Hrup v slačilnici je nepotreben, lepo zapeta pesem pa stopnjuje že tako dobro razpoloženje prijetno utrujenega telovadca.

Naravno je, da vlada v naših telovadnicah duh najprisrčnejšega bratstva v vsaki besedi in v vsakem dejanju. Če pa vendarle pride kdaj kdo v telovadnico «nataknjen» in hoče svojo nevoljo stresati nad sotelovadcem, je dolžnost vodnika, da posreduje na bratski, če le mogoče, neopazen način. Seveda morajo biti izpred vsega vaditelji sami tudi v vljudnosti drugim telovadcem za zgled.

Pri redni vadbi budno pazi, da vsak poedinec izvrši to in samo to, kar se mu zapove ali pokaže. Popustljivost tu ni na mestu in se z njo ali pa z nepazljivostjo močno pregrešiš zoper vzgojna načela. Ne opuščajš s tem vzgoje, ampak, kar je še huje, napačno vzgajaš! Zapomni si: strogot in doslednost ne izključujeta pravega bratstva. V svojih zahtevah bodi premišljen in kritičen, v njih izvršitvi pa neizprosni. S točnim izpolnjevanjem danih zahtev, zlasti v poslušnosti proti načelniku, načelnici, vaditeljem in njih namestnikom, se pojavlja — disciplina.

Koristno je, da se nudi telovadcem poleg redne telovadbe tudi prilika za prosto telovadbo, ki naj se pa loči od redne. Vršiš naj se pred redno telovadbo ali po njej ali pa ob drugih prostih dneh. Pri taki vadbi si lahko telovadec sam izbira orodje in vajo, vaditelj pri vsakem orodju naj bo le za pouk in varovanje.

Pri skupnih vajah, še celo pa pri vajah v redovnih tvorbah moraš biti posebno pazljiv in kritičen. Pred seboj imaš telovadce-Sokole, ki so prišli v telovadnico, ker hočejo hkrati delati, misliti in občutiti prav to in samo to, kar delajo, mislijo in občutijo drugi telovadci. Se zavedaš tega? Če si to prav doumel, ne smeš in ne moreš dovoliti, da bi posamezniki storili tudi najmanjši gib — brez povelja. Poveljaj jasno, glasno, odločno, nikdar pa ne zadirljivo. Zavedaj se vedno, da poveljuješ Sokolom, in zadel boš pravo barvo glasu. Kadar poveljuješ, se ne premikaj po nepotrebem, stoj «Mirno», obrnjen proti oddelku. V postavi «Mirno» ali med izvajanjem gibov zahtevaj brezpogojen mir. Ne zadržuj telovadcev po nepotrebem predolgo v postavi «Mirno»; že celo ne takrat, ko ne vedo, zakaj morajo tako stati. Presledki med povelji morajo biti umerjeni. Predolgi povzročijo mlačnost, ki slabo vpliva na strumnost izvedbe, povelja pa, ki se prehitro izgovarjajo in prehitvevajo druga drugo, omalovažujejo tiste, ki naj jih izvrše, in povzročijo nered ter neskladnost v gibanju. Ne izdaj torej nikdar novega povelja, dokler ni prejšnje izvršeno do kraja. Ne poveljaj monotono, temveč prilagodi glas vsakokratnemu povelju tako, da že z načinom izgovorjave povelja vplivaš na skladnost in strumnost izvedbe.

Med redno telovadbo skrbi torej za to, da obdržiš ves oddelek v neprestani pozornosti. S tem vzdržuješ red in vzgajaš telovadce k disciplini in zanesljivosti, ki nam je zdaj bolj potrebna kakor kdajkoli prej.

Ž U P A L J U B L J A N A

Sokolska proslava kraljevega rojstnega dne

Rojstni dan kralja Petra II., našega sokolskega staroste, je naša župa zelo slovesno praznovala. V vseh društvih so bile primerne slavnosti, seje, zborovanja, sprevedi, akademije in kresi, posebno slovesno so pa ta dan proslavila ljubljanska sokolska društva. Ob pol 12. uri je bila v dvorani Narodnega doma slavnostna seja.

kateri so se udeležili sokolski pripadniki v meščanski obleki z znakom, zastopniki vojaških in civilnih oblastev, posebno številni je bil častniški zbor. Občinstvo je napolnilo dvorano, veliko jih ni našlo prostora. Sokolska godba je ob prihodu 12 praporov zaigrala pesem sokolskih legij, sokolski pevski zbor je zapel dve pesmi, razen tega je obsegal kratki, a pristrčni spored še recitacijo in nagovor namestnika župnega staroste br. Kajzelja o pomembnosti tega dne.

Zvečer je bila po mestu sokolska baklada, kateri se je pridružila še vojska, z njo pa vsa narodna Ljubljana z vsemi narodnimi društvi. S Tabora je ob 19. uri odkarikal na Vič velik sprevod, v katerem je bilo 30 mož godbe Sokola I, 40 vojakov planinskega polka, 14 sokolskih praporov, 521 članov v kroju, 64 naraščajnikov v kroju, v meščanski obleki z znakom pa 571 članov, 516 naraščajnikov, 562 članic, 209 naraščajnic, 56 dečkov, 14 četnikov s praporom, 35 kolesarjev in 36 godbenikov Sloge, vsega 2004 osebe. Občinstvo je vzklikalo kralju in pozdravljalo sokolski sprevod z navdušenjem, ki je to leto v Ljubljani že prislovično. Na Viču je bil pred lepo razsvetljenim in okrašenim spomenikom kralja Aleksandra stik sokolskih množic, okrog katerih se je nabral mogočen venec občinstva, ki je štel na tisoče. Tudi tu je zapel sokolski pevski zbor, godba je zaigrala pesem legij, starosta domačega društva je imel lep nagovor, državna in sokolska himna sta pa završili prireditev.

Tekme v klasičnem peteroboju v Brnu

Dne 5. septembra so bile v Brnu na Češkoslovaškem tekme v klasičnem peteroboju članov (skok v daljino, kopje, disk, tek na 200 in na 1500 m) za prvenstvo ZSS. Tekem smo se pa žal razen Čehoslovakov, udeležili samo še mi, medtem ko Bolgarov in Poljakov ni bilo. In še mi smo poslali namesto 8 samo 6 tekmovalcev in so morale zato tekmovati le 5 članske vrste. SKJ so zastopali trije tekmovalci župe Ljubljana (Czurda, Kosec in Pukl) in dva tekmovalca župe Celje (Stavbe in Urbančič). Tekmi na lepem telovadišču Sokola Brno je prisostvovalo veliko število občinstva. Zmagala je vrsta ČOS s 15.385 točkami pred vrsto SKJ, ki je dosegla 11.086 točk

Sokolstvo in vojska

Od 19. do 26. septembra so bile pri Metliki doslej največje vojne vaje naše vojske, katerih se je udeležilo več ko 50.000 mož aktivne in rezervne vojske dveh armad. Pozdrava vojske v Metliki se naša župa zaradi prevelike oddaljenosti ni mogla udeležiti, zato je pa sokolstvo ljubljanskih društev priredilo vračajoči se ljubljanski posadki tem pristrčnejši sprejem na mestni meji, ko sta se dne 26. ob 17. uri vračala v Ljubljano 40. triglavski pešpolk in 16. topniški polk. Navzlic temu, da je sokolstvo zvedelo za prihod vojske šele v ponedeljek popoldne iz «Slov. Naroda», je ob 16. uri odkorakal s telovadišča Ljubljanskega Sokola proti Dolenjski cesti sprevod, v katerem je bilo 14 praporov, godba Sokola I, četniki s praporom, 181 članov v kroju, v civilu pa 426 članov, 376 naraščajnikov, 218 članic, 156 naraščajnic, 76 moške in ženske dece, skupaj 1435 Sokolov. Članice in naraščajnice so imele s seboj šopke cvetic, velika večina pa tudi razna okrepčila in cigarete. Ker je prišla vojska pred napovedanim časom, je ni bilo več mogoče pogostiti. Sokolstvo je napravilo samo špalir, skozi katerega je vkorakala vojska v sokolsko Ljubljano, obsuta s cvetjem in navdušeno pozdravljena. Sokolstvo je spremilo vojsko skozi mesto v vojašnice, v vojašnici kralja Petra je pa izročilo poveljniku polka 2000 zavitkov klobas in narezka s kruhom, 801 slivovke in 5000 cigaret, kar je vse zbral brat Rajko Turk

Tekme v odbojki za prvenstvo SKJ

Dne 26. septembra so bile v Zagrebu na telovadišču Sokola II tekme članov, na telovadišču Sokola I pa tekme članic za prvenstvo Zveze v odbojki. Tekmovalo je 8 vrst članov iz žup Beograd, Celje, Kranj, Ljubljana, Maribor, Sarajevo, Skoplje in Zagreb ter 4 vrste članic iz žup Celje, Ljubljana, Maribor in Zagreb. Razen slovenskih žup, ki dne 12. septembra v Celju zaradi dežja niso mogle izvršiti skupinske tekme, so prišli na tekmo samo zmagovalci župnih skupin. Prvenstvo v odbojki za letošnje in prihodnje leto si je priborilo pri članih in članicah društvo Maribor-matica iz župe Maribor. Izmed 12 vrst, ki so tekmovali na tej tekmi, jih je bilo 7 iz Slovenije, kar kaže, da je tudi ta panoga doslej pri nas najbolj razvita.

Tekme v odbojki za prvenstvo ZSS

Bile so v Sofiji dne 10. oktobra vpricho 5000 gledalcev. Z vrsto članov in članic so se tekme udeležili prvaki ČOS, SKJ in bolgarskih Junakov. Za SKJ sta tekmovali vrsti iz Maribora. Tudi pri tej tekmi so Poljaki kazili skupnost slovanskega sokolstva.

Prvo mesto si je v obeh oddelkih priborila ČOS, drugo pri članih Junaki, pri članicah SKJ, tretje pri članih SKJ, pri članicah pa Junakinje. Vrsti članov in članic iz Maribora bosta kot zvezna prvaka SKJ tekmovali tudi drugo leto v Pragi na vse-sokolskem zletu.

Žalna slovesnost za Masarykom

V počastitev spomina brata dr. Tomaža G. Masaryka, predsednika Osvoboditelja češkoslovaške republike, ki je umrl dne 14. septembra v starosti 87 let v gradu Lány na Češkem, je priredila naša župa v petek, dne 17. septembra, na Taboru žalno slovesnost, ki bo ostala vsem tisočem udeležencev v trajnem spominu. Na balkonu velike dvorane so bili razen 16 sokolskih praporov še prapori dobrovoljcev, četnikov, društva Tabora, Soče in Jadranske Straže. Slovesnosti so se udeležili najvišji predstavniki civilnih in vojaških oblastev v Ljubljani, trije konzuli in polnoštevilno častniški zbor. Na žalnem sporedu so bile točke orkestra Ljubljanske filharmonije in pevskega zbora Glasbene Matice, življenje Masaryka je pa očrtal namestnik župnega staroste brat inž. Lado Bevc. Prireditelj je oddajala ljubljanska radijska postaja. Tudi vsa izvenljubljanska društva so počastila spomin tega velikana, kakršni se rode komaj vsako stoletje, s primernimi slavnostmi in predavanji.

Streljanje v sokolstvu

Dne 24. oktobra 1937 sta imela telovadeče članstvo in moški naraščaj Sokola I-Tabor na vojaškem strelišču v Ljubljani prvo vajo v ostrem streljanju. Temu pomembnemu dogodku je prisostvovalo mnogo častnikov in sokolstva ljubljanskih društev. Načelnštvo župe bo še to zimo izkušalo uvesti pouk v streljanju v vsa svoja društva in tako izpopolniti sokolsko vzgojno metodo.

Sokolstvo spominu kralja Zedinitelja

Vsa sokolska društva so za 5. obletnico smrti kralja Aleksandra priredila slovesnosti, ki so po udeležbi in prisrčnosti celo prekašale dosedanje obletnice. Dne 9. oktobra se je ob 20.30 zbralo v telovadnici Narodnega doma sokolstvo ljubljanskih društev, razen njega pa predstavniki vojske, ves častniški zbor in narodna društva. Dekoracija odra je bila velika slika kralja Zedinitelja, kraljev prapor Ljubljanskega Sokola in Aleksandrov meč, ki ga hrani kot prehodno darilo ljubljanski Sokol. V imenu ljubljanskih društev je pozdravil navzočne in poudaril pomembnost obletnice starosta brat Kajzelj, nakar je vojni dobrovoljec brat dr. Ernest Turk očrtal lik velikega kralja. Potem je godba Sokola I zaigrala žalni korral, brat Markič je pa recitiral Ganglovo pesem «Kralju Mučeniku».

Ustanovitev župnega jezdnege odseka

Župna uprava je na svoji seji dne 9. septembra sklenila na predlog župnega strokovnega odbora razpustiti dosedanje društvene jezdne odseke sokolskih društev ljubljanski Sokol, Ljubljana III in Ljubljana-Vič ter ustanoviti župni jezdni odsek pod neposrednim vodstvom župnega strokovnega odbora. Sklep je s tem dnem stopil v veljavo. Prijave v novi odsek se sprejemajo do dne 1. novembra letos. Načelnštvo SKJ je ustanovitev župnega jezdnege odseka odobrilo.

Ustanovitev trobentaških zborov

Župa bo postopoma uvedla v vse edinice trobentaške zборе, kakršne so društva nekdanj že imela, pa so jih opustila v veliko škodo napredka našega dela. Dosedanje izkušnje so pokazale, da so trobentaški zbori društvom nujno potrebni, zlasti še pri velikih župnih prireditvah in sprevodih. To zimo in drugo pomlad bodo organi župnega strokovnega odbora poučevali večje število članov ljubljanskih društev, drugo leto se bo pa ta pouk vršil v okrožjih. Prijave za sprejem v trobentaške zборе sprejemajo ljubljanska društva sama.

Odkritje spomenika kralju Aleksandru na Rakeku

Dne 5. septembra bi imel biti odkrit na Rakeku spomenik kralja Aleksandra I. Odbor za postavitve spomenika je hotel izvršiti to slavnost s sodelovanjem vse narodne javnosti. Z nestrpnostjo in vsiljevanjem nenarodnih društev so pa dobile priprave strankarsko smer, zato je župa Ljubljana z drugimi narodnimi organizacijami vred sklenila, da se odkritja v teh okolnostih ne more udeležiti brez škode za čast sokolstva. Odbor za postavitve spomenika je zato odkritje odgodil. Iz strankarsko-prestižnih razlogov se je pa forsiralo odkritje pod istimi okolnostmi, in spomenik Sokola-kralja Zedinitelja, ki ga je umorila slovanstvu sovražna akcija, je bil dne 17. oktobra vpričo zastopnika kralja, zastopnika ministra vojske, odposlanstva vojske, oblastev, zastopnikov dobrovoljcev in rezervnih častnikov ter ob sodelovanju gasilcev in verskih organizacij slovesno odkrit — brez Sokola. Sokolstvo se bo pred tem spomenikom v dostojni obliki poklonilo z vso iskrenostjo drugo pomlad.

Poročila in navodila za X. vsesokolski zlet v Pragi

1. Spored zleta.

a) Od 26. do 28. oktobra 1957 izmenski tek po republiki od državnih mej v Prago kot uvod v zletne slavnosti.

b) Od 6. do 13. februarja 1958 bodo v Visokih Tatrah tekme v zimskih panogah. Pri smučarskih tekmah članov bodo tekmovali štiričlanske vrste v izmenskem teku na 40 km, posamezniki pa v tekmah na daljavo na 10, 18 in 50 km, v skokih, v sestavljeni tekmi, v smučskih likih in v smuku, članice v tekmi na daljavo 8 km, v smučskih likih in v smuku. Posebej bodo tudi tekme v drsanju in v hokeju na ledu.

c) Od 9. do 12. junija IV. igre srednješolske mladine.

č) Dne 19. junija dan sokolske dece.

d) Od 26. do 29. junija zlet in tekme sokolskega naraščaja.

e) Dne 30. junija in 1. julija XI. mednarodna tekma in kongres Mednarodne telovadne zveze. Doslej so se prijavile vrste Jugoslavije, Poljske, Bolgarske, Romunije, Madžarske, Avstrije, Italije, Nemčije, Švice, Finske, Francije, Anglije, Amerike, Belgije in Luksemburga. Vodstvo in sestavo vaj za tekmo imajo češkoslovaški Sokoli, ki se bodo seveda tudi udeležili tekme z vrsto članov in članic.

f) Dne 1. in 2. julija tekme članstva v vseh oddelkih v prostih panogah, v deseteroboju, plavanju, veslanju, streljanju, borjenju in v igrah.

g) Od 3. do 6. julija glavni zletni dnevi z nastopom članstva. Dne 3. julija prvi nastop, dne 6. julija spredov in popoldne nastop vojaštva. Pri skupnih prostih vajah bo nastopilo 30.000 članov hkrati v srednjem razstopu in z vmesno razdaljo. Krasne proste vaje je za člane sestavil mednarodni tekmovalec brat Franta Pecháček, za članice sestra C. B. Matějovčeva, za starejše člane pa br. Fr. Erben.

2. Udeležba Zveze SKJ.

Jugoslovansko sokolstvo se udeleži smučarskih in mednarodnih telovadnih tekem ter tekem v deseteroboju in v odbojki z vrsto članov in članic, zleta samega, to je spreveda in nastopa v prostih vajah, pa v čim večjem številu vse telovadeče članstvo in naraščaj.

Po sklepu zbora župnih načelnikov bodo smeli v Prago samo telovadeči, od netelovadečega članstva pa samo tisti, ki bodo imeli kroj, ki bodo zahajali k redovnim vajam in ki so stopili v članske vrste najkasneje do dne 1. novembra 1957. Člani in članice bodo nastopili v Pragi skupno s prostimi vajami, ki jih je sestavil brat Kovač, moški in ženski naraščaj pa tudi skupno s prostimi vajami brata in sestre Poljšakove.

3. Stroški za udeležbo na zletu.

Po dosedanjih izkustvih bo potreboval vsak udeleženelec naraščajskih dni približno po 500 dinarjev, vsak udeleženelec glavnih zletnih dni in tekmovalec pa 700 do 800 dinarjev. Pozivamo članstvo in naraščaj, da pričneta takoj z varčevanjem, društva pa naj v ta namen ustanove zletne sklade.

4. Nabavite si slavnostne in telovadne kroje!

Po sklepu zbora župnih načelnikov v Kaštelu Sućurcu meseca julija 1957 in po odobritvi uprave SKJ sta bila uvedena za moški in ženski naraščaj nov telovadni in

slavnostni kroj, za članice je pa bil dosedanji slavnostni kroj nekoliko izpremenjen. Izpremembe kroja in popis novih krojev priobčimo v prihodnji številki, slike naraščajskega kroja pa bomo poslali vsem društvom prihodnje dni. Na zlet v Prago bodo smeli naraščajniki, naraščajnice in članice edinole v novih slavnostnih krojih. Društvom priporočamo, naj takoj organizirajo med članstvom in naraščajem nabavo teh novih krojev, za člane pa starih, ker nas čaka razen zleta v Prago drugo leto še spomenik kralja Aleksandra na Rakeku, pomladanski zbor Sokolov in župni zlet v Ljubljani.

Župno načelnstvo.

Dne 14. oktobra t. l. je umrl brat **Jože Tratar**, član Sokola I na Taboru in njega dolgoletni tajnik in odbornik.

Sokolske prireditve proste pristojbine. Zveza SKJ sporoča vsem sokolskim edinicam, da je izdal oddelek za pristojbine pri ministrstvu financ po členu 45 zakona o pristojbinah glede plačevanja pristojbin za prireditve tole razlago:

Po določenih točke 5, opomba 4, tarifne postavke štev. 99a zakona o pristojbinah se za *gledališke in lutkovne predstave, za prosvetne večere, predavanja in koncerte, kadar so te prireditve sokolskih edinic brez plesa, ne plačujejo pristojbine po omenjeni tarifni postavki.*

R A Z N O

Iz delovanja narodne skupščine

V petek, dne 25. julija 1957 je narodna skupščina s 167 glasovi proti 129 izglasovala zakonski predlog konkordata med našo državo in Vatikanom. Besedilo konkordata priobčimo v eni prihodnjih številki (glej tudi 1. št. «Sokola», stran 15).

«Slovenec» št. 241 z dne 20. oktobra 1957 je pod naslovom «Laže, pa ga še sram ni» objavil tole vest: «V St. Louisu v Ameriki izhaja list «Sokol», glasilo jugoslovanskega Sokola. V zadnji številki priobčuje izvlečke iz najbolj ostrih govorov ob priliki konkordata v skupščini in jih zaključuje s temi besedami: «Spodnja zbornica je konkordat izglasovala, samo senat ga mora še sprejeti, pa bo postal zakon. Ko se še to zgodi, bo imel rimski papež iz Vatikana enako oblast nad... 6 milijoni jugoslovanskih državljanov, dasi ni ne Jugoslovčan in tudi ne živi v Jugoslaviji. Poleg tega bo naša nacija dala Sveti Stolici v Rim davek okrog 900 milijonov na leto in nekega dne bodo ti milijoni, izpremenjeni v bajonete, puške in topove, zagrmeli iz Rima in podirali naša stoletna naselja in mesta in ubijali prav iste državljane, ki so po krivdi svojih političnih voditeljev te milijone v Rim poslali.» «Slovenec» končuje vest s pripombo: «Tudi take stvari se lahko pišejo pod masko tiskovne svobode. Ni čudno, da je tako zelo prišla ob dobro ime.»

V zadevi konkordata je dal predsednik vlade dr. Stojadinović dne 9. oktobra poročevalcem tole izjavo:

«Ker je narodna skupščina sprejela načrt zakona o konkordatu, bi imel zdaj priti v razpravo pred senat. Še isti dan, to je 23. julija, ko je konkordat prodrl v narodni skupščini, sem izjavil, da moramo vsi želeči, da konkordat prodre v lepšem in pravilnejšem razpoloženju naroda. S sprejetjem konkordata, sem dodal, se ne sme kaliti verski mir v naši državi. In potem sem končal svojo izjavo z besedami, da kraljevska vlada konkordata senatu ne bo odkazala takoj v nadaljnjo razpravo. Razmere se niso izpremenile v taki smeri, da bi moral izpremeniti svoje stališče, ki sem ga podal pred dvema mesecema. Dosledna temu stališču, kraljevska vlada ne bo izročila senatu zakonskega predloga o konkordatu v razpravo in sprejetje.»

«Slovenec» je dne 22. oktobra 1957 prinesel tole vest: Zagreb, 21. oktobra: «Danes so prispeli v Zagreb številni škofje, ki se bodo udeležili jutrišnje škofovske konference, kateri bo predsedoval nadškof dr. Ante Bauer. Škofje bodo na konferenci predvsem proučili novo nastali položaj, obenem pa bodo posvetili vso pozornost Katoliški akciji in njenemu delovanju v naši državi.»

Ali si že plačal naročnino?